

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
İÇİNDEKİLER.....	9
KISALTMALAR	19
GİRİŞ	23

BİRİNCİ BÖLÜM

HUKUKÎ SEBEP (CAUSA) KAVRAMININ TARİHÎ GELİŞİMİ VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKÎ YERİ

§1. ANTİK YUNANDA SEBEP	29
§2. ROMA HUKUKUNDAYA HUKUKÎ SEBEP (CAUSA) KAVRAMI.....	31
I. Hukukî İşlemin Bir Unsuru Olarak Hukukî Sebep (Causa)	31
A. Genel Olarak Hukukî İşlem Kavramı	31
B. Hukukî İşlemin Bir Unsuru Olarak Hukukî Sebep.....	34
C. Sebebe Bağlı Olup Olmamaları Bakımından Hukukî İşlemler	36
II. Roma Hukukunda Borçlandırıcı İşlemlerin Hukukî Sebebi	37
A. Genel Olarak.....	37
B. Roma Hukuku Sözleşmeler Sistemi	41
1. Genel olarak sözleşme kavramı.....	41
2. Sözleşmeler sistemi	44
C. Stipulatio	45
1. Genel olarak Stipulatio	45
2. Stipulatio'nun şekli	46
3. Stipulatio'nun hukukî niteliği.....	48
4. Stipulatio ve hukukî sebep (causa) ilişkisi.....	49
D. Roma Hukuku Sözleşmeler Sisteminin Genişlemesi.....	53
1. Genel olarak	53
2. Datio Ob Rem	54
a. Datio Ob Rem kavramı.....	54
b. Causa ve Res kavramı arasındaki ilişki	55
III. Roma Hukukunda Tasarruf İşlemlerinin Hukukî Sebebi.....	57

A.	Genel olarak	57
B.	Mancipatio	59
1.	Mancipatio'nun yapılış şekli	59
2.	Mancipatio'nun hukukî niteliği.....	60
C.	In Iure Cessio.....	62
1.	In Iure Cessio'nun yapılış şekli.....	62
2.	In Iure Cessio'nun hukukî niteliği	63
D.	Traditio.....	65
1.	Genel olarak Traditio.....	65
2.	Traditio ve Causa ilişkisi.....	67
3.	Traditio işleminin hukukî sebepleri (Iusta Causa Traditionis).....	69
a.	Causa Solvendi.....	69
b.	Causa Credendi.....	69
c.	Causa Donandi.....	70
d.	Causa Novandi.....	70
e.	Causa Dotis Dandae.....	71
f.	Causa Fiducia.....	71
4.	Traditio ve aynî sözleşme	72
5.	Traditio'nun sebebe bağlı olup olmadığı.....	76
6.	Devir teorileri	82
a.	Causa Vera teorisi.....	83
b.	Animus Domini Transferendi.....	83
c.	Soyut teori	85
§3.	ORTA ÇAĞ HUKUKUNDA HUKUKÎ SEBEP (CAUSA) KAVRAMI	86
I.	Genel Olarak	86
II.	Causa Öğretisi	87
A.	Causa Kavramının Gelişmesi ve Borcun Doğumu Bakımından Causa	87
B.	Causa Finalis-Causa Impulsiva Ayırımı	90
§4.	18. VE 19. YÜZYILDA HUKUKÎ SEBEP KAVRAMI	92
I.	Titulus ve Modus Öğretisi	92
II.	Savigny ve Soyut Aynî Sözleşme Öğretisi.....	94
§5.	KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA HUKUKÎ SEBEP	97
I.	Alman Hukuku	97
II.	Fransız Hukuku.....	100

III. Avusturya Hukuku.....	104
IV. İsviçre Hukuku.....	106
V. İngiliz Hukuku.....	109

İKİNCİ BÖLÜM

KAZANDIRMA KAVRAMI VE HUKUKÎ İŞLEM İLE YAPILAN KAZANDIRMALarda HUKUKÎ SEBEP (CAUSA)

§1. KAZANDIRMA VE KAZANDIRICI İŞLEM.....	113
I. Kazandırma Kavramı	113
A. Genel Olarak.....	113
B. Kazandırma.....	115
C. Kazandırma ve Edim İlişkisi	116
D. Kazandırma Çeşitleri.....	118
1. İvazlı (karşılıklı) ve ivazsız (karşılıksız) kazandırmalar	118
2. İştiraklı (katılmalı) kazandırmalar	118
3. Doğrudan ve dolaylı kazandırmalar	119
II. Kazandırıcı İşlemler	120
A. Genel Olarak.....	120
B. Borçlandırıcı İşlem ile Yapılan Kazandırmalar.....	120
C. Tasarruf İşlemi ile Yapılan Kazandırmalar	124
1. Genel olarak tasarruf işlemi	124
2. Tasarruf işleminin türleri	127
a. Hakkı devreden tasarruf işlemi.....	128
b. Hakkı sınırlayan tasarruf işlemi.....	128
c. Hakkın içeriğini değiştiren tasarruf işlemi	129
d. Hakkı sona erdiren tasarruf işlemi.....	130
3. Tasarruf işleminin yapılmış şekilleri	131
a. Genel olarak.....	131
b. Aynî sözleşme	132
D. Borçlandırıcı İşlem ile Tasarruf İşlemi Arasındaki Farklar	135
1. Genel olarak	135
2. Tasarruf yetkisi bakımından fark	136
a. Kavram.....	136
b. Borçlandırıcı işlem ve tasarruf işleminde tasarruf yetkisi.....	140
3. Öncelik ilkesi bakımından fark.....	140
4. Belirlilik ilkesi bakımından fark	141

§2. HUKUKÎ SEBEP (CAUSA) KAVRAMI	145
I. Genel Olarak	145
II. Farklı Hukuk Sistemlerinde Hukukî Sebebin Tanımları	146
A. Alman Hukukunda.....	146
B. İsviçre Hukukunda.....	148
C. Türk Hukukunda.....	152
III. Hukukî Sebebin Tanımı	155
IV. Hukukî Sebebin Unsurları	156
A. Genel Olarak	156
B. Kazandırmada Bulunan Tarafın Amacı	156
C. Tarafların Amaç Üzerine Anlaşması (Sebep Anlaşması)	165
V. Borçlandırıcı İşlem ile Yapılan Kazandırmalarda Hukukî Sebep	168
VI. Tasarruf İşlemi ile Yapılan Kazandırmalarda Hukukî Sebep	171
VII. Hukukî Sebep Türleri.....	173
A. Genel Olarak	173
B. İfa Sebebi (Causa Solvendi).....	174
C. Alacak Sebebi (Causa credendi/acquirendi)	174
1. İade alacağı elde etme sebebi.....	175
2. Rücu alacağı elde etme sebebi	175
3. Karşı edim alacağı elde etme sebebi	175
D. Bağışlama Sebebi (Causa Donandi)	176
E. Teminat Sebebi	176
F. Yenileme Sebebi (Causa Novandi)	176
G. Karma Sebepler.....	177
VIII. Hukukî Sebep Kavramının Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması.....	177
A. Hukukî Sebep ve Saik	177
B. Hukukî Sebep ve Koşul	181
C. Hukukî Sebep ve Kayıt Öğretisi (Voraussetzungslehre)	183
D. Hukukî Sebep ve İşlem Temeli	188
E. Hukukî Sebep ve Yükleme	194
§3. BORÇLANDIRICI İŞLEM İLE TASARRUF İŞLEMİNİN BİRİRİNİ ETKİLEMESİ.....	196
I. Ayrılık İlkesi.....	196
II. Birlik İlkesi.....	202
III. Sebebe Bağılalık İlkesi.....	206

IV. Soyutluk İlkesi	213
V. İlkelerin Birbiriyile İlişkisi.....	218
VI. İlkelerin Aşılması	220
A. Ayrılık İlkesinin Aşılması	220
B. Soyutluk İlkesinin Aşılması	222
1. Genel olarak	222
2. Geçersizlik özdeşliği (Fehleridentität).....	223
a. Fiil ehliyeti eksikliği	223
b. İrade bozuklukları	224
c. Hukuka aykırılık.....	227
d. Ahlâka aykırılık.....	228
e. Şekle aykırılık	229
f. Aşırı yararlanma.....	229
3. İmkânsızlık	231
4. İşlem birliği	231
5. Koşula bağlama.....	233

ÜÇUNCÜ BÖLÜM

KAZANDIRICI İŞLEMLERİN HUKUKÎ SEBEPLE OLAN İLİŞKİSİ

§1. SEBEBE BAĞLI KAZANDIRICI İŞLEMLER	237
I. Sebebe Bağlı Borçlandırıcı İşlemler	237
II. Sebebe Bağlı Tasarruf İşlemleri.....	239
A. Taşınmaz Mülkiyetinin Tescille Kazanılması.....	239
1. Genel olarak	239
2. Tescille kazanmanın şartları	240
a. Geçerli bir hukukî sebebin bulunması	240
(1) Genel olarak geçerli hukukî sebep	240
(2) Hukukî sebebin mevcut olmaması veya geçersiz olması.....	241
b. Tescil talebine istinaden tescilin yapılması.....	242
(1) Genel olarak.....	242
(2) Tescil talebinin hukukî niteliği.....	243
3. Taşınmaz mülkiyetinin kazanılmasında tasarruf işleminin sebebe bağlı olması	247

B. Taşınmaz Üzerinde Sınırlı Aynî Hak Kurulması	249
C. Terkin	251
§2. SEBEBE BAĞLILIĞI TARTIŞMALI OLAN KAZANDIRICI İŞLEMLER	253
I. Sebebe Bağlılığı Tartışmalı Olan Borçlandırcı İşlemler	253
A. Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması	253
1. Genel olarak sebebi gösterilmeyen borç tanımı	253
2. Sebebi gösterilmeyen borç tanımının nitelikleri	257
a. Sebebi gösterilmeyen borç tanımının sözleşme niteliği	257
b. Sebebi gösterilmeyen borç tanımının borçlandırcı işlem niteliği	259
c. Sebebi gösterilmeyen borç tanımının kazandırıcı işlem niteliği	260
3. Sebebi gösterilmeyen borç tanımının hukuki sebeple ilişkisi	260
a. Genel olarak	260
b. Sebebi gösterilmeyen borç tanımının kurucu veya açıklayıcı nitelikte olması meselesi	261
c. Sebebi gösterilmeyen borç tanımının hukuki sebeple ilişkisi hakkında ileri sürülen görüşler	263
(1) Sebebe bağlılık görüşü (İspat soyutluğu görüşü)	263
(2) Soyutluk görüşü (Maddî soyutluk görüşü)	266
(3) İradeye dayanan görüş	270
d. Görüşlerin kabulü hâlinde ortaya çıkan sonuçlar	273
e. Görüşlerin değerlendirilmesi	278
II. Sebebe Bağlılığı Tartışmalı Olan Tasarruf İşlemleri	280
A. Taşınır Mülkiyetinin Devren Kazanılması	280
1. Genel olarak	280
2. Taşınır mülkiyetinin devren kazanılması için gerekli olan unsurlar	281
a. Borçlandırcı işlem (Hukukî sebep)	281
b. Tasarruf işlemi	282
(1) Aynî sözleşme	283
3. Taşınır mülkiyetinin devren kazanılmasında tasarruf işleminin hukukî sebeple ilişkisi	293
a. Genel olarak	293
b. Taşınır mülkiyetinin devrinin sebebe bağlı bir işlem olduğu görüşü	296

(1) Genel olarak	296
(2) Sebebe bağlılık görüşünün gerekçeleri	298
(a) Taşınmaza ilişkin sebebe bağlılık ilkesinin kiyasen uygulanması.....	298
(b) Devreden tarafın ve üçüncü kişilerin menfaati.....	300
(c) İyiniyetle hak kazanılmasına ilişkin kuralların varlığı	301
(d) Haksız zilyede ilişkin hükümler	302
(e) Sebepsiz zenginleşme talebinin üçüncü kişiye yöneltilememesi	302
(f) Türk Medenî Kanunu m. 989 hükmü	303
(g) Teslimin sadece mülkiyetin naklinde kullanılımaması.....	304
(h) Türk Medenî Kanunu m. 683/II hükmü	305
c. Taşınır mülkiyetinin devrinin sebepten soyut bir işlem olduğu görüşü.....	305
(1) Genel olarak	305
(2) Soyutluk görüşünün gerekçeleri	308
(a) Kanunda herhangi bir düzenlemenin bulunmaması	308
(b) Devralan tarafın menfaati	309
(c) Hukukî işlemlerde güvenin korunması	310
(d) Sebepsiz zenginleşmeye ilişkin hükümlerin uygulama alanının daralması	311
(e) Sebepsiz zenginleşmeye ilişkin TBK m. 78/I hükmü.....	313
(f) Söküp alma hakkına ilişkin TBK m. 80/III hükmü	315
(g) Türk Borçlar Kanunu m. 288 hükmü.....	316
(h) Satış sözleşmesinin karşılıklı ifa sonrası çözümnesinde adil sonucun sağlanması	317
(i) Diğer gerekçeler	318
d. Sebebe bağlılık ve soyutluk görüşlerine yönelik eleştiriler.....	319
(1) Sebebe bağlılık görüşüne yönelik eleştiriler	319
(2) Soyutluk görüşüne yönelik eleştiriler	321
e. Sebebe bağlılık ve sebepten soyutluk tartışmasının önemsizleştiği durumlar	324

(1) Tasarruf işleminde geçersizlik bulunması	324
(2) Paraların karışması	325
(3) Borçlandırıcı işlem ile tasarruf işleminin aynı anda yapılması.....	326
f. Görüşlerin değerlendirilmesi.....	327
B. Taşınır Üzerinde Sınırlı Aynî Hak Kurulması	330
1. Taşınır üzerinde intifa hakkının kurulması	330
a. Taşınır üzerinde intifa hakkının kurulması için gerekli olan unsurlar	330
b. Taşınır üzerinde intifa hakkının kurulmasında tasarruf işleminin hukukî sebeple ilişkisi.....	332
2. Taşınır üzerinde rehin hakkı kurulması	333
a. Genel olarak	333
b. Teslime bağlı taşınır rehninin kurulmasının unsurları	334
(1) Borçlandırıcı işlem (Rehin sözleşmesi).....	334
(2) Tasarruf işlemi: Aynî sözleşme ve zilyetliğin devri.....	335
c. Taşınır üzerinde rehin hakkı kurulmasında tasarruf işleminin hukukî sebeple ilişkisi.....	336
C. Alacağın Devri	339
1. Genel olarak alacağın devri	339
2. Alacağın devrinin hukukî niteliği	342
a. Alacağın devrinin sözleşme niteliği	342
b. Alacağın devrinin tasarruf işlemi niteliği.....	343
c. Alacağın devrinin kazandırıcı işlem niteliği.....	345
3. Alacağın devri işleminin hukukî sebeple ilişkisi	346
a. Alacağın devri işleminin sebebi	346
(1) Genel olarak.....	346
(2) Alacağın devri sözü verme	346
b. Alacağın devri işleminin hukukî sebeple ilişkisi bağlamında ileri sürülen görüşler.....	349
(1) Genel olarak.....	349
(2) Alacağın devrinin sebebe bağlı bir işlem olduğu görüşü	351
(a) Taşınmaza ve taşınıra ilişkin sebebe bağlılık ilkesinin kıyasen uygulanması	351
(b) Borçlandırıcı işlem ile tasarruf işlemi arasındaki bağ.....	352

(c) Taraf iradeleri	352
(3) Alacağın devrinin sebepten soyut bir işlem olduğu görüşü	353
(a) Kural olarak tasarruf işlemlerinin sebepten soyut olması.....	353
(b) Hukukî işlemlerde güvenin korunması	354
(c) Alacağın devri ile borçlunun hukukî durumunun ağırlaşmaması kuralı.....	354
(d) İyiniyetle hak kazanılmasına ilişkin hükümlerin mevcut olmaması	355
(e) Diğer gerekçeler	356
(4) Görüşlerin kabulü hâlinde meydana gelecek sonuçlar	357
(a) Sebebe bağlılık görüşünün kabulü hâlinde meydana gelecek sonuçlar	357
(b) Soyutluk görüşünün kabulü hâlinde meydana gelecek sonuçlar	359
(5) Sebebe bağlılık ve soyutluk görüşüne yöneltilen eleştiriler	360
(a) Sebebe bağlılık görüşüne yöneltilen eleştiriler.....	360
(b) Soyutluk görüşüne yöneltilen eleştiriler	365
(6) Alacağın devri işleminin hukukî sebeple olan ilişkisinde tarafların anlaşmasının etkisi	367
(7) Görüşlerin değerlendirilmesi	369
D. Borcun Üstlenilmesi	371
1. Genel olarak borcun üstlenilmesi	371
2. Borcun üstlenilmesinin hukukî niteliği.....	373
a. Genel olarak.....	373
b. Borcun üstlenilmesinin tasarruf işlemi niteliği	374
c. Borcun üstlenilmesinin çift etkili işlem niteliği	375
d. Borcun üstlenilmesinin kazandırıcı işlem niteliği.....	376
3. Borcun üstlenilmesinin hukukî sebeple ilişkisi	378
a. Borcun üstlenilmesinin hukukî sebebi	378
b. Borcun üstlenilmesinin sebepten soyut bir işlem olduğu görüşü.....	378
c. Borcun üstlenilmesinin sebebe bağlı bir işlem olduğu görüşü.....	380
d. Görüşlerin değerlendirilmesi	381

E. İbra.....	383
1. Genel olarak ibra	383
2. İbranın hukukî niteliği.....	385
a. İbranın sözleşme niteliği.....	385
b. İbranın tasarruf işlemi niteliği	385
c. İbranın kazandırıcı işlem niteliği	387
3. İbranın hukukî sebebi oluşturan işlemle ilişkisi	387
a. İbranın hukukî sebebi	387
(1) Genel olarak.....	387
(a) İbra sözü verme.....	388
(b) Sulh sözleşmesi.....	390
b. İbra sözleşmesinin sebebe bağlı olup olmadığı	393
(1) İbranın sebebe bağlı bir işlem olduğu görüşü.....	394
(2) İbranın sebepten soyut bir işlem olduğu görüşü	397
(3) Görüşlerin değerlendirilmesi	399
F. Yenileme	400
1. Genel olarak yenileme.....	400
2. Yenilemenin hukukî niteliği	402
a. Yenilemenin sözleşme niteliği	402
b. Yenilemenin çift etkili işlem niteliği.....	403
3. Yenilemenin hukukî sebebi oluşturan işlemle ilişkisi	404
a. Yenileme sözleşmesinin hukukî sebebi	404
b. Yenilemenin sebebe bağlı bir işlem olduğu görüşü.....	405
c. Yenilemenin sebepten soyut bir işlem olduğu görüşü	406
SONUÇ.....	407
KAYNAKÇA.....	417